

שורות

מגזין שירה ישראלית

גיליון 06
חורף 2026

עורך המגזין: אלון ארד
חברי מערכת: נעה שבתאי, אלפרד כהן, דנה שמחיוף שחף, נועה גורן, יעל מרקוס
מוציא לאור: קתרזיס ספרים
עיצוב: אלון ארד
עורך ראשי: יואב גלבו

כל הזכויות שמורות למחברות ולמחברים.
אין לצלם, להעתיק, לשכפל ולהפיץ באמצעים אלקטרוניים, אופטיים או מכניים את התוכן הנמצא במגזין זה ללא אישור המחברים. אין לעשות שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בתוכן המגזין ללא רשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

Litterae Plebi Habendae Sunt

הספרות היא בידי העם

למגזין בדיגיטל:

שורות - מגזין שירה ישראלית

ShurotMagazine

ת ו כ ו

05 מקורות

שירים חדשים בפרסום ראשון

06	גל נתן
08	נרית צור-מגיד
09	נעמה הכט
10	שחף ארז
11	עמרי חולון
12	דליה סיני
13	תמרה חלוצי
14	יעל סטטמן
17	נדב ליניאל
20	ליאור וינשטיין
22	עדן ג'ואן מ. סימן-טוב
23	חנן סבח טייכר
24	אמיר מנשהוף
26	לירוף גרייף
28	דניאל רשף
29	בארי חיים שוורצגורן
30	נטע דגן
31	לארי וייסמן
32	ליאת הלפרין וספי
34	עידית ברק

35 אדוות

טורים וראיונות

36	מת גר שם
	אלון ארד קורא ב"נספח צבאי" מאת מאור צברי
38	כששיר הופך למוליך חשמלי חשוף אלפרד כהן על "זץ" מאת אלון רג'ואן
40	הינה אני
	נעה שבתאי על "כמה שהיא איילה" מאת הלל אקרמן
42	אהבה ראשונה
	דליה סיני על שירי הילדים של מרים ילן שטקליס
44	חיפשנו משהו שבור
	יואב גלבווע בשיחה עם מו"ל הוצאת "נצח", המשורר והמעצב נעם בן-דוד

עניני נינים

57 בועות

משחקי מילים

מיטב המילים במרע סדרן	58
של מי השורה הזאת בכלל?	59
תשובות	60

51 בבואות

שירים שקראנו לאחרונה ובא לנו

שתקראו גם

צוריאל אסף	52
מאור צברי	53
לי ממן	54
רועי חסן	55

מקורות

ברז פתוח לעולם

גל נתן

א.

בבית החדש השכו השתגע.
והוא צעק וצרח וצוח וזעק
וכל השמים רעדו איתו
ועורבים ברחו מזעקו ותינו
ואני הסתתרתני מפניו.

ב.

בבית החדש השכו השתגע.
ואני התבוננתי לגודל עכבישה
והכנסתי את הרגלים פנימה
להסתתר מזרם שגעונו
שְהִיהָ כְּבָרַז פְּתוּחַ לְעוֹלָם.

ג.

בבית החדש השכו השתגע.
ושגעונו ערבב את הבגיו המנמנם,
בשכונת המנמנמת, בעיר האפורת.
ושגעונו בהק והקריד את הכל
כמו לוע פתוח בקומה הראשונה.

ד.

בבית החדש השכו השתגע.
ושגעונו הביא את הבגיו אל סף
ושגעונו פשה בקירות הבגיו
ושגעונו היה שגעונו
והיונים והמינות ברחו.

ה.

בבית החדש השכו השתגע.
והגיעו השוטרים אל פתח שגעונו.
ואת הדלת לא הסכים לפתח
והם פוצו מהחלון אל עולמו
(כך ספרה לי השכנה).

ו.

בבית החדש השכו השתגע.
ואני כשפתי כשופים להגנה
ואני טויתי רשת של שמירה
ואני קויתי שלא להדבק במחלה
ואני התפללתי לרפואה וישועה.

ז.

בבית החדש השכן נדם.
השותרים שפרצו אימו עליו -
"נקח אותך לבית המשגעים"
והאיום עבד וככה הוא נרנע.
וצעקותיו החלפו בעשן מוזר.

ח.

ואחרי שביע הוא דפק לנו בדלת
מחפש לפיראט עם לב שקט
והביא סל דברים שהיה די נהדר
והיתה שם קולה בטעם דבדבן
והיה שלום, והיה שקט ונגמר.

ט.

העולם עשוי מחוט אדום
שמחזיק אותנו בקושי
ואנחנו מחזיקים אותו בקושי
וכל מה שנתן לנו מחזק בחוט
וכך אנו חיים תלויים מהקצה.

סיבי חיים

נירית צור-מגיד

אֲנַחְנוּ מְדַבְּרִים סְפִינּוֹת, אֶת שְׁפַת הַמַּיִם,
אֶת שְׁפַת הָעֵיט הַמְּבִיט בְּכַנּוֹף נֶהָר.
חֲצִינוּ כְּבֶר קוֹי חַיִּים, חֲצִינוּ אִיוֹ,
וּרְקַב גְּלִים וּכְפֹר שְׁעַל הַנוֹף גֶּהָר.

אֲנַחְנוּ מְדַבְּרִים צוּקִים, אֶת שְׁפַת הָאֶבֶן,
סְפָרֵי הַרְגָבִים חוֹרְצִים בְּנוֹ סִימָן.
אֶתָּה כְּסוּי בְּתָם, אֲנִי כְּסוּיָהּ בְּנוֹן,
וְצַל תְּהוֹם פּוֹשֶׁה בְּנוֹ, רוֹדֵה בְּזָמֶן.

אֲנַחְנוּ מְדַבְּרִים סְפִים יוֹתֵר מִפְּעַם,
סְפוּנִים בְּעֵמֶק וּבְעֵמֶק הַמַּלִּים,
פּוֹסְעִים בְּסִבְרֵי הַהֲבֵרוֹת, בְּלֶשֶׁד הָרַעַם,
מִתְּבוֹסְסִים בְּעַרְפְּלֵינוּ הַמְּסֻלָּם.

הָעֵיט, הַנֶּהָר, הָאֶבֶן וְהָרַעַם
טוֹוִים בְּכִישׁוֹרָם שְׁנַיִם לְחוֹט שְׁפָה,
סְבִים, טוֹוִים סִיבֵי חַיִּים, נְעִים בְּתֵאֵם,
וְעַל אֲזֵלֶת יְדֵינוּ הֵם טוֹוִים כְּפָפָה.

רקאור

נעמה הכט

לא נויכל להמְשִׁיר להעמיד פְּנִים.

לא נויכל לאַנֵּס אֶת הַלְיָלָה לְחֶשֶׁב שְׁהוּא יוֹם,

להמְשִׁיר להנְשִׂים אֶת המְדַרְכוֹת בְּעִמּוּדֵי חֲשָׁמַל

וְלִקְרֹא לְזֶה אוֹר.

לא נויכל להתרחץ בתאורת פְּנִים בְּמִקּוֹם בְּאוֹר כּוֹכָבִים לְאֶרֶץ זְמוֹ,

זֶה מִשְׁאִיר פְּתָמִים עַל הָעוֹלָם.

מִתְיָשָׁהוּ יִצְטָרֵף לְבוֹא מִיִּשְׁהוּ

לְתֵלֵשׁ אֶת הַפְּלוֹאוֹרִסְצֵנֵט מִלְּבַבּוֹת הָאֲנָשִׁים וְלִהְגִּיד:

כְּכֶה, הִנֵּה, חֲשֵׁה.

וְעִכְשָׁו מִתְרַגְּלִים.

יותר מעצב

שחף ארז

קרטוני גֶשֶׁם מְצִיפִים אהל קרוּע,
בתוכו ילדי עֵזָה
שוקעים בי כְּעָצָב עֵמֶק
ועוד רָגֵשׁ
איני יודע מה צורתו.
אני שם אותו אצל עצמי.

השיר מקימ
חוט זָהָב קיומי -
יותר מְגֶשֶׁם נְשָׁמֵט עֲכָשׁוּ
על אהל.

רוצה הייתי את המוחשי
כמו יד נוגעת ביריעת בד,
לתקו עם חוט ומחט.

למשל חלון פונה אל שמים כבדים
ושם ילד עֵזָתִי
קרוּע מים.

מה יותר עָצָב קיומי
ואדם
ולא מצליח לצאת מתוך עמו,
מתוך עצמו?

למשל מקליד אותיות.

לפני המלחמה

עמרי חולון

א.

רחוב מתהדר, מסתעף עד בלי די
רוקם באורכו עיר שבֵּעָה וְשׁוֹתֶקֶת
שאינו בה אומנם אף יש בה אולי
רחוב מתהדר, מסתעף עד בלי די
אדם בו עובר - פניו כפני
תוהות איך בעת כה קלה ובוהקת
רחוב מתהדר, מסתעף עד בלי די
רוקם באורכו עיר שבֵּעָה וְשׁוֹתֶקֶת

ב.

זה חדר אחר אף אותם הימים
חולפים בו בְּדַמּוֹת חֶסֶר מַעֲשׂ
ראי איך קרובים לעצמם הדברים
זה חדר אחר אף אותם הימים
עוצרים בו לרגע, דמי לך חיים
שאינו בם לא שקט - לא רעש
זה חדר אחר אף אותם הימים
חולפים בו בְּדַמּוֹת חֶסֶר מַעֲשׂ

ג.

עזבת אותי ושבֵּת בגוף אחרת
אם הכל משתנה - איו כל חֶדֶשׁ
אמרת: "אני נגמרת אף נותרת"
עזבת אותי ושבֵּת בגוף אחרת
בארתי, אף שאלה שלמה נותרת
איך אפשר מהייו בפה מלא דבש
עזבת אותי ושבֵּת בגוף אחרת
אם הכל משתנה - איו כל חֶדֶשׁ

התרחבות

דליה סיני

הִילְדָה לֹא בְטוּחָה בְדַבֵּר הַיּוֹתָה,
אִף כְּבָר יוֹדַעַת אֶת וְדָאוֹת מוֹתָה.
מְלִים אֲרָכּוֹת כְּמוֹ "אוֹקְסִימורוֹן"
הִיא עוֹד לֹא מְכִירָה,
וְלָכוֹן לֹא מְבִינָה אֶת הַסְתִּירָה.
בֵּינְתִּים הִיא מְסַתִּירָה בְּמִזוֹן
אֶת הַפְּחָדִים -
טַעַם הַחַיִּים שֶׁהוּא רָעֵב
וְאִין בּוֹ שֶׁבַע.

הִיא גַם מְבִינָה אֶת עֵקֶרוֹן הַגְּבָה,
שֶׁהוּא שְׁלִיטָה עַל הַנְּמוּה,
וּבְצִלּוֹ צוֹמַחַת הִילְדָה,
מִתְפַּרְשֶׁת לְצַדִּדִּים לְתַפֵּס מְקוֹם.
וְהִיא שׁוֹקֵלֶת
מֶה תֹאכַל הַיּוֹם כְּדֵי לְהַתְרוֹמֵם מֵעַל
לְקַרְקָעִית. אֲכִילָה
שֶׁהִיא תְּכִלִּית. בְּצִלְחָתָהּ
פְּרוֹסוֹת מְרוּחוֹת
שֶׁכָּבַת שְׁמוֹ עֲבָה לְהַסְוֶאָה.
וְהִיא אֵינָה שֶׁבַע.

תמררה חלוצי

אם אֶפְשֶׁר הִיָּה לְפַסֵּל צַעַר נָשִׁי
 כִּף וְדַאי הִיָּה נִרְאָה:
 בְּכַנְיָעָה אֶל הַעֲצָמִי, בְּשִׁפְיֹת מְבַנְסָת,
 שְׁתֵּי יָדַיִם שֶׁל אוֹתוֹ גּוֹף מְבֻנָּץ
 אוֹחֲזוֹת זוֹ בְּזוֹ,
 בְּאִיּוֹן אַחֵר שְׂיֵאחֲזֵ בּוֹ.
 שְׁעַר הָאִשָּׁה הַשּׁוֹתֶקֶת זֹרֵם מִטָּה כְּמוֹ נַחַל
 בֵּין זְרוּעוֹת אֶכְזָב.

יֵשׁ סְדָקִים בְּעִירֵם הַזֶּה,
 כְּמוֹ מִי שֶׁנִּכְלָאָה בְּסֻלַּע,
 גּוֹרֶפֶה נְחֻצֵב הַחוּצָה, וּבְכָל זֹאת
 הַסֻּלַּע דִּבֶּק בָּהּ, נַעֲשֶׂה לְעוֹרָה.
 הִיא מְקַפֶּלֶת תְּמִידִית וְשָׁקוּעָה בְּתוֹכָהּ
 מְכַבֵּד חַיִּיָּה הַכְּבִיִּים לְאִטָּם,
 מְכַבֵּד מוֹתָהּ הַמְּחַכָּה לָהּ.

נערים

יעל סטטמן

אני קוראת את הספרים האלה,
תמיד כשמופיעה המלה אני נדרכת.
הדבר המענין, כשזה נער אחד, טום למשל,
האלימות תפנה אליו. אבל תמיד
תהיה שם פרענות, חגה
סביב הנער או מתפרצת
החוצה מגופי הנערים.
הטבע מצית אותה,
הגנטיקה מלהיטה אותה,
טום כורע, פניו אל האגם,
שני נערים מאחוריו.

הנערים גדלים,
אנחנו מלנים אותם
לא-בלי מתח,
לא-בלי רצונות סותרים וזהים
בעצמם שיענשו,
שיכפר להם.

בפעם אחרת, הנער היחיד
הוא חלק מקבוצה. לא,
מנהיג כנפיה, לא,
נגרר אחריהם, תועה
(אביו נעדר),
מה שהם עושים לזקן
ערירי, בערב קיץ ארוך אחד.

ועוד לא דברתי על הנערות.
לפעמים מספיק שאשמע
את צעדי שלי נוהשים
בתוף הבית הריק,
יכול להיות יותר מכה.
זה מה שאני ממלמלת לעצמי -
יכול להיות באמת, בכל רגע,
הרבה יותר גרוע.

צומת

יעל סטטמן

מְגִיעַ הַרְגַע שְׁבוּ אֶת מְבִינָה
אֶת אֲרָכָם וְאֶת עֲמָקָם
שֶׁל הַחַיִּים שְׁנוֹתָרוּ לָךְ.
מִפֶּה עֲצוּמָה, מִקֹּמֶטֶת בֵּין יְדֵיךָ,
מִסְתַּיֶּרָה אֶת הַכְּבִישׁ.
אֶת זֹכְרֹת בְּחַרִּיפוֹת טְעוֹת אַחַת
בְּפָנֶיךָ. אֶת נוֹשֵׂאת אוֹתָהּ,
אֲבוֹ קִטְנָה, שְׁלוֹשׁ שָׁנִים.
גוֹיֶפֶךָ קוֹפֵא כְּשֵׁאת נִכְנַעַת לְזַכְרוֹן.
שׁוֹב וְשׁוֹב תְּבִיטִי בְּמִפְּהָ, הַמּוֹמָה.
הַכְּבִישׁ חֲסוּם, גֵּל אֲבָנִים עַד גְּבֵה הַמְרָאָה,
אֶת בְּתוֹךְ הַצִּמְתָּ, יְדֵיךָ רוֹעֵדוֹת.

נובמבר

נדב ליניאל

א.

בְּעֵקוּל הַרְחוּב
לֵיד הַבַּיִת
תְּמַרְוֵי הָעֵצִים
מְחַלְפִים אֶת צַבְעָם:
יִרְקָה, כְּתָם, אָדָם
מִזְרִים לִי לְעֶצֶר רַגְעַ
לְפָנַי הַסֵּף

ב.

אִשֵּׁי כְדָבֶשׁ
הַלְלֵה הוֹפֵךְ אֶת זְגוּגֵית הַחֲלוֹן
לְמִרְאָה
הִנֵּה שׁוֹב, הַבֶּקֶר
גּוֹזֵל אֶת הַשְּׂתַקְפוֹת פְּנֵינוּ

ג.

עַל הַגַּג
הַשֶּׁלֶג
פְּרוֹס מֵעֲלֵינוּ כְּמוֹ חֶפֶה

ד.

אֲנִי מֵעֵבִיר אֶצְבֵּעַ
עַל חִלְקֵת בְּשָׂרְךָ
עַל זְכוּכֵית עוֹרְךָ
כְּמוֹ חֲלוֹן
מֵאַחֲרֵי שְׂמֵךְ נִגְלָה לִי לְאֵט הָעוֹלָם

אופק

נדב ליניאל

אתה יודע

דברים כאלה קורים:

שוב שמי ערב

שוב שמי עלום מבעד צעיף ערפל

זו השעה שבה אני מניח

צעד בבלתי נראה

עקב במדרף נעלם.

אהבתך גבוהה אולי מגאות,

או צערי, כשהירח חסר,

נמוך משפל.

בתוך חולף

כל שבהיר מאור.

פֶּלֶס המים

מוֹדֵד את אֶפֶק הַיָּם

חוצה את האנה הכחל של מבטך.

מו המרחק הזה

אני שולח יד אל האטול

המשלם של עיניך.

מו המְרַחֵק הַזֶּה אֶפְשָׁר
לְרֹאוֹת לְהִרְףֵ
אֶת מִתְאָר הָאֲרָמוֹן שֶׁהִקְמֵתִי
מִתּוֹף הָאֵין
אֶת הַחֲפִיר שֶׁעֲנַדְתָּ כְּטַבַּעַת
סָבִיב לְבִי.

עֲכָשׁוּ, בְּשַׁעֲהַ הַזֹּו,
רְאֵה אֶת הַמִּיִּם הַגְּבֵהִים
אֶת הַחֲמֵר הָעֲדִין
שֶׁמִּמֶּנּוּ הִקְמֵתִי אֶת חוֹמַת הָאֲרָמוֹן
אוֹתוֹ הַחֲמֵר הַלּוֹחֵף בְּדַפְנוֹת הַבַּיִת
שֶׁמִּמֶּנּוּ עֲשׂוּיָה אֶהְבֵּתִי.

כשהד גופך הרעיון בי פז ודבש

ליאור וינשטיין

כְּשֶׁהַד גּוֹפֵךְ הָרְעִיּוֹן בִּי פֶז וּדְבַשׁ
נֶעוֹר גּוֹפִי כְּמִשְׁנֵה טְרוּפָה
וְכָל הָאוֹר נָגַר וְלֹא נִחַבֵּשׁ.

כְּשֶׁנִּמְשַׁח עוֹרִי בְּכָל הַזֶּהָר
גּוֹפִי נִלְקַק כְּגוֹן בְּטָרָם פְּרִי
וְנִעְדָה פְּסִים שֶׁל הוֹד וְטָהָר.

כְּשֶׁהַלֵּם בְּשָׂרִי עַד כְּדֵי שְׂרָפָה
כְּשֶׁאֶל־גּוֹפֵךְ מִשָּׂה אֶת דֵּק עוֹרִי
הַפְּכָנוּ שְׁנִינוּ לְעוֹד אוֹת רָפָה.

זיכרון קולך יעיר את שתיקתי ליאור וינשטיין

זָכְרוּ קוֹלְךָ יַעִיר אֶת שְׁתִּיקָתִי
וְאַהֲנֶה בְּקוֹרֹתֵינוּ שׁוֹב.
זָכְרוּ חֶסֶם, הָעֶרֶב הָאֵשִׁי,
הַיּוֹם הָעַר, מְלֵא תְּשׁוּקוֹת הַגּוֹף;
זָכְרוּ הָאֹר נוֹפֵל עַל מִטָּתִי
בְּגוֹף חִבּוּק בְּגוֹף, בְּגוֹ שְׁפוֹף
מַעֲנֵג הַבְּשָׂרִים הָאֲמֵתִי.
זָכְרוּ קוֹלְךָ יַעִיר אֶת שְׁתִּיקָתִי
וְהַד גּוֹפֶה נִשְׁפָּה עַל סֹף בְּטָנִי.

קביים של צריכה

עדן ג'ואן מ. סימן-טוב

עברו ימים ולא כתבתי שיר
בזבזו עד כלות כל שאריות הטקסטוסטרון שהיו בי
אלו שמציתי לכדי טפות
שעבדתי לטרוף במפעלי הזקוק

ועכשו אין ומי אני
ללא שימשך בחוטים שימשך בחוטים
אני צריכה בן כדי להיות אני אני צריכה בן

כדי תאנה כדי פחד
כדי דפיקה-
ת לב מהירה
כדי בריחה כדי קרבו
כדי להקריב אותי על מזבח מלה

ובכל זאת אין בן
ואין אף אותה ספציפי שיהגבש לאתה
פשט רגל המפעל הדרומי
יפשטו עוד
וזה מה שבדייק רציתי ואיך כותבות את זה ככה
ללא קביים של צריכה
של צריכה אותה בן ממך בן משהו בן ממך בן אני צריכה

אני והשיר במסלול הזנקה

חנן סבח טייכר

כָּל מְלֵאכֵי הַשִּׁיר רוֹצִים לָתֵת לִי
לְהַכְנִיס לָתֵת לִי מְלִים נְמוּחֹת
שׁוֹרוֹת נִפְרָמוֹת בְּדִיוֹק בְּנִקְדָּה
הוּא רוֹצֶה בִּיאָה וְאֲנִי נְסוּג וְהוּא
שֶׁר אֶת הָאֶרֶץ הוּא שֶׁר אֶת הַהָר
הַמְּלֵאָה תְּלַמֵּיד לְכֻלּוֹ וְהוּא שֶׁר
נִחַל אֵילָה פּוֹמָה הוּא שֶׁר וְאֲנִי
נִזְהָר הוּא אוֹמֵר שֶׁכֶּבֶר נִכְנַסְתִּי
אֲנִי אוֹמֵר לוֹ שֶׁלֹּא הוּא אוֹמֵר
שֶׁזֶה־הוּא בְּנִי וְאֲנִי מִתְנַעֵר מִגּוֹפּוֹ
מִתְעוֹרֵר וְצוֹעֵק אֵילוֹת

ספר העונג והגניבה

אמיר מנשהוף

*

הקורא ספר זה אור מעשה גניבה משפיע עליו. הוא רואה את מילות הספר וחש שהוא כותב, מושך את הדברים בנתיבים לא נודעו. הקורא מרוכז בעצמו ובדבר האחוז רק בקושי באיברי גופו. הוא ניצל מהריק ומהתוהו, מתפלש בחומרי מילים רכים ומתגמשים, מתקיים כל כולו בגופו המסתורי, הזר לו, בלשונו שלו. כן, ספר זה גואל את הקורא מייסורי האבדון ושולח אותו כגדי סקרן, כשובב, אל תענוגות הגוף.

*

הגניבה מעוררת בי תיאבון, הידיעה שדברים אלה הרי של אנשים אחרים הם, אינם ברשותי. כמו הגבר בין הגברים הנחשקים, להושיט יד, לגעת. הספרייה ורשימות הקריאה שלי הן התחנה המרכזית הנטושה של תל אביב. אני עובר בין קיר שמסתיר קיר, פונה וממשיך, רואה מעט ומתפתה הרבה, ועדיין לא פותח דלת, ועדיין לא פונה לאיש. הגניבה היא יקרה מכדי שתבזבז מהר. ידעתי את הריגשה הזאת, אני שוב הולך אותה. הספרות היא סוד, היא עונג. אף אחד לא יקרא את רשימת הקריאה שלי, אף אחד לא ירצה בה ולא ידע אותה כלל. הספרים האלה מלאי בליטות הם עבורי, אינם ישרים ופשוטים כפי שייראו בעיניו של אחר. אני יכול לגשת אליהם, לגעת, להתענג גם כשעיני עצומות. כי אני יודע שהם איתי.

*

לפתע, חצי מתוך שינה, רצף חקייני וחסר תועלת
(לא עולה על הכתב, עולה בי) של הספר שאני קורא
עכשיו, שאני נרדם איתו כל לילה, זר אליו, הספר
שמרגיז אותי לא פעם, שאני מבטל את מילותיו. אני
שותה בצמא את הרוק של ניסוחיו. האנרגיה הזו של
הפעולה הכותבת, השטף הרוכב על סוס זר, מקביל,
ככה כותבים, ככה גונבים.

הקפות

לירון גרייף

בהקפה השנייה
המים מתחילים לדבר
בשפתה;
גם המלים שלה
אדוות,
תמיד נעות
קדימה, אחורה,
ואתה מטלטל בתוכן,
קצת מנצח.

הגשם מבליח,
רוחץ את העצים;
כל המחטים הן מחוגים
מצביעים על גילה -
צעיר וכבד
ועתיק.

אנחנו ספוגים,
הגלים בינינו גבוהים,
עוד מעט נשלים מעגל
ועוד לא מצאנו מעגן.

”האגם הפשר מקרחון קדום”,
אני אומר בשנגמרות לי המלים.
אתה הולך שקט,
מאזין לדפוק המים.

מִשְׁהוּ בִּי נִמְסָה, נִכְנָעָה;
אִיךָ תִּמְיֵד אֲנִי סוֹכֵר אֶת
מְלוֹת הַסְּכִינִים שְׁלִי
דּוֹקָא כְּשֶׁאַתָּה
מוֹשִׁיט אֵלַי
צָוָאָר.

בלהות

דניאל רשף

אָני פּוֹחַד
כּי תּבוֹאֵנָה חַיּוֹת לְנִשְׁקָנִי הַלַּיְלָה.
פּוֹחַד כּי תּבוֹאֵנָה חַיּוֹת.
בְּעוֹרֹ, בְּרִירֹ, עֵינֵיהֶן הַגְּדוֹלוֹת -
עֵינֵיהֶן, אִיו עֶפְעַף לְרַכְכּוֹ.

בְּאַפּוֹ, הַרְוִיכוּ בְּרַחֲרַחַת אִיו דִּי לָהּ,
בְּעֶרְפּוֹ הַסְּמוּר מִקְרָה,
תִּגְשְׁנָה לְקֹרָא אֶת כְּתָבְתִי עַל מִפְתּוֹ
לֹא שָׁל דְּלַת. מִפְתּוֹ הַתְּקֵרָה.

הַזְּכוּכִית תַּעֲכַר בְּלִי הַשְּׁקוֹף אֱלִי הַלְּאָה
בְּבוֹא הַבֵּל חֵם וְרוֹשֵׁף.
נְקֻטֵר רִיר צְמִיגִי
מִנְבִּיעַת נְקֻבוּבִית
בְּאוּיר הַלִּילִי יִטְפֹּטֵף.

(אֶסְפוּ אֶת דְּבָרֵי וְשַׁלְּחוּ אֶל נִמְעֵן
בְּלִי מוֹעֵן. הַמְּעוֹן הַתְּחַלְּף.)

פּוֹחַד. יֵשׁ בִּי פֶחַד. רִיחֹן שֶׁל חַיּוֹת
וְאוּרֵי הָעוֹלָם מִתְּנַנְּבִים מִבְּחוּץ.
בְּחִלוֹן הָעֵכוּר
וּבְשִׁפְתֵי הַקְּרוֹת,
הַשְּׂאֲרֵתִי לָהֶם הַרִי פֶתַח פְּרוּץ.

אהבת איקרוס

בארי חיים שוורצגורן

מה רָאָה הַיֶּלֶד בְּשִׁמְשׁ
וְלֹא רָאִינוּ אֲנַחְנוּ?

סְפִינֹת אֶת הַבַּיִת חוֹצוֹת,
עֵצָב לְשֵׁלֹן חוֹדֵר, הַיָּמִים:
עוֹבְרִים, וְאִישׁ אִינוֹ חוֹזֵר.

כְּצִפּוֹר כְּרוֹתֶת נוֹצוֹת
חִבֵּק הָאֵב גּוֹף הַבּוֹ,
וְזֶה מִן הַשֶּׁמֶשׁ בּוֹעֵר.

מה רָאָה הַיֶּלֶד בְּשִׁמְשׁ?
מה רָאָה וְלֹא סִפֵּר?

עוד אדמה

נטע דגן

אני הופכת את האדמה
בקצות אצבעותי
וימתחתיך עוד אדמה,
וגם אם אהפר ואהפר
עוד תהיה.

כעת, גם תחת צפירי
האדמה פולשת.
היא אינה מבקשת רשות,
כפי שגם אני
לא הפנית את לבי
אל חלקיקיך.
לא שעיתי להתנגדותך
ולא לקני הנמלים
ולמבטים שנדאי נשאו
אלי מעלה
מהעינים הקטנות,
מגרגר החול.

אחרי היעדרות

לארי וייסמן

חַתוּלַת הַחֶצֶר לֹא יוֹצֵאת לְקֵדָם אֶת פְּנֵיהֶ,
שָׁכַן לֹא־מִכָּר מִתְבוֹנֵן בְּחֶשֶׁד.
הַמְכַלֵּת בַּפְּנֵה הַחֲלִיפָה בְּעֵלִים, וַיִּכְבֵּר לֹא מוֹכֶרֶת
אֶת הַמְשָׁקָה שְׁאֵהֶבֶתָ. אֶפְלוּ הַגּוֹף נִדְמָה כְּזֶר,
לֹא מְסַנְבְּרוּ עִם הָעוֹלָם וְעִם הָעוֹנָה. זְקֵנִים צְרִיכִים לְהִיּוֹת
אֶסְטְרוֹנָאוּטִים, מְבַדְּדִים, מְלוֹמְדֵי אֶבֶדוֹ,
רוֹכְבִים עַל אֵינְרֵצִיָּה אֶל גְּבוּל הַיֵּשׁ,
מְחַפְּרִים כָּל־כֶּף עֵמֶלֶךָ בְּחֶשֶׁךְ
עַד שְׁאוֹר בּוֹכְבִים דֶּק יָקָר כָּמוֹ הַשֶּׁמֶשׁ.

שירים אחרונים לטופי

ליאת הלפרין וספי

איני מגלה שרב

הפלכה הזקנה רובצת בפנת רצפה קרירה ומחכה לסופה.
היא לא יודעת דבר על נערי הרפאים שחלפו אֶתמול על פני
בְּעֵינַיִם מתות.

היא לא מקשיבה לחדשות ולא שומעת על ילדים
שֶׁמַּכְפִּים בְּתִקְוָה חלולה ומשחקים בהריסות.
חם בחוץ.

חם מדי לכלבות זקנות

והחיים מקפיאי לב.

אמרו שְׁעוּד יומים תהיה התחממות.

עוד לא פרידה

השעה כבר אחרי אחת ואני הולכת לישן,
לא יכולה להוסיף לחכות לכלבה שתמות.

היא לא תמות הלילה ונכרָאָה גם לא מחר ובכָּלֵל,
אולי זה יקח עוד ימים לא מעטים.

היום בדשא לבלבה שמש בחמה, הפלכה רצתה לרוץ,

היא שָׁכְחָה שְׁבִקְשִׁי אֶפְשֶׁר לָהּ לַעֲמֹד וְכָל הַלֵּיכָה

מִסַּע אֵינְסוֹפִי אֶל הַסּוּף. צֶעֶד וּקְצָת וְרֵאִיתִי אוֹתָהּ עוֹצֶרֶת,

בְּמַעַס מוֹעֵדֶת, מִשְׁתַּרְכֶּת בְּתַבּוּסָה אֶל דְּלֵת כְּבֵדָה, אֶל פֶּנֶת

רְצֵפַת הַמִּתְנָה וְאֵינִי לֹא יוֹדַעַת מָה הִיא מְבִינָה.

אם היא רוצה לחיות או למות.

אוי, שתמות כבר.

אני מלטפת אותה בשתיקה, מרויחה עוד בשכוש זנב,

עוד שְׁנֵיָה שֶׁל נְחָמָה.

אנחנו גוססות יחד.

קשה לחיות עם כלבה נוטה למות

החיים נמוגים גם מעליזות בקר
וגם מתוגת ערבית.
אנו מביטות זו בזו ממרחק ספה
ועיני מספרות לה שאיני יכולה
להציל אותה הפעם.
עיניה נמוכות.

אחרית

ובעוד שנים בדיוק, באור ערבית,
יפסעו ברחוב צל אשה וצל כלבתה
והאור ימתק וצעדו יקל
בחדות הפגישה.

רדיותרפיה

עידית ברק

בְּרִדּוֹ "זֶה הִיָּה בֵּיתִי",
אָבֵל אֲנִי עַל הַמַּטָּה בְּחֶדֶר מֵאִיץ שְׁבַע.
תְּחִתִּי מְתוּחַ סִדִּיּוֹ נֶיֶר
מְעֵלִי סִדִּיּוֹ וְרֹד בְּצַבֵּעַ רְקֵפוֹת
שְׁמֵכֶסֶה אֶת בֵּית הַחֲזָה:
חָבֵל אֶרֶץ שְׁאִינוֹ מְנִיב
לֹא חָלַב וְלֹא דִבֵּשׁ,
וְתַחַת הַסֵּלַע
אִיו שׁוֹם רְקֵפָת,
רַק סֶרְטוֹן שְׁמֵתֶחֱמָם לוֹ
תַּחַת אֹר אָדָם.

יְדֵי מְתוּחוֹת לְאַחוֹר,
מֵאִיץ קוֹי חָג מְעֵלִי,
אֲנִי לֹא זָזָה.
"לְנִשָּׁם עֵמֶק".
אֲנִי נוֹשְׁמֵת עֵמֶק וּמְחַכָּה.
"אֶפְשֶׁר לְנִשָּׁם רְגִיל".
אִיךָ נוֹשְׁמִים רְגִיל?

אדוות

אלון ארד קורא ב"נספח צבאי", מאור צברי, עם עובד, 2025

זה זמן-מה שאני מתחמק מהספר הזה בהצלחה. לא רוצה. גם ככה הכול נורא וקשה לי בכל פעם שאני מביט אל מעבר לגבולות חיי האישיים, הקטנים. חזרנו מהצפון. בדרך נס הצלחנו להשיב איתנו לעיר מעט מן השקט. מוצאי שבת, וגם מחר יש לי יום חופשי. אם יש רגע שבו אוכל להתמודד איתו - זה עכשיו.

;

אפיגרפים מקוריים שבאמת מצדיקים את קיומם בפתח היצירה ואינם סתם מניירה הם דבר נדיר. אני מתקדם בקריאת בספר, ואחד האפיגרפים שבראשיתו לא עוזב אותי: "אין אתה רואה מתוך הלבן אלא מתוך השחור".

;

"מה שְקָרָה - קָרָה בְאֵמֶת / אֲנִי מְאֲמִין
בְּאֵמוּנָה שְׁלֵמָה / שִׁיחָהּ בִּי הַכַּח לְהֲאֲמִין /
שְׁמָה שְׁקָרָה - קָרָה בְאֵמֶת", כתב ט. כרמי
בהתנצלות המחבר (דביר, 1974). "וְלֹא
הִיטָה לִּי הַגְּדֵרָה לְזֶה / וְלֹא יִכְלֹתִי לְתַאֵר
אֶת זֶה", כתבה חדוה הרכבי בספר **אני
רוצה רק להגיד לך** (ספרית הפועלים,
1985) ושני עשורים מאוחר יותר הוסיפה
במינו: "זֶה לֹא קוֹרָה זֶה לֹא קוֹרָה / זֶה לֹא
בְּאֵמֶת קוֹרָה / זֶה לֹא בְּאֵמֶת בְּאֵמֶת קוֹרָה"
(הקיבוץ המאוחד, 2017).

;

בימינו, הרוב המוחלט של מופעי המילה "לב" בשירה גורמים לי לגלגל עיניים. על אחת כמה וכמה הצבתה כמילה אחרונה בשיר, ועל אחת כמה וכמה ללא פיסוק בסופה ("רציית שהשיר יהדהד!") ועוד בשיר ראשון בספר. אלוהים. אבל כאן, בשיר **גן המשחקים הציבורי**, היא מוצבת כמעט, כרימון. היא המפתח המכאיב לתקבולת כיאסטית מבריקה: "הוא סוֹחֵב אֶת הָאֶצְטֵרְבֵּל / וְעֵנָף הַקֶּטֶלֶב הַכְּפוּף. אֲנִי / אֶת הַגּוּף, וְדִפְיוֹת הַלֵּב". הלב מפורק לחתיכות, הגוף כורע תחת משא.

;

אתמול הפסיק הגשם. החדר הקטן שלקחנו ללילה מוקף חורש, ואנחנו על מפתנו, ישובים לשולחן קפה מקושט אבני פסיפס. היא מציירת בצבעי מים, משתמשת בעלים יבשים כמכחולים. אני מתלבט איזה ספר לקרוא. לא בא לי אותו. לא עכשיו. אני יודע שאני חייב, אבל טוב לי כרגע; יש ירוק מיטיב בעיניים, ציוץ ציפורים סביבי וכלב פרוותי לרגלי. מה אני צריך את זה? לא בא לי. אני מניח את האייפד, לוקח מכחול, מנסה כמוה לצייר עץ. יוצא לי צבר.

;

פוסט-טראומה, הרג, שטחי השמדה - אלה חומרים הלקוחים מעולמות הבלהה.

אלו רָאִית שְׁמַת גֵּר שָׁם / אוֹלֵי שְׁמַעַתָּ
שְׁמַתְגֵּרְשִׁים". גם אם מדי פעם הוא הולך
שבי אחרי אחד כזה אל מעבר למצוק
הקלישאה (לכתוב את המילה "מתפזר"
בפיזור רב, למשל, או את המילה "ארוכה"
ברווחים כפולים ומכופלים), על פי רוב
הוא משתמש ברגישותו השפתית בהומור
חמוץ-מתוק בצורה פנומנלית.

;

שחר-מריו מרדכי עשה דבר דומה כשכתב
בשיר **דדלוס** (מתוך: **מי בעניין שלנו**, עם
עובד, 2013): "אָבָא נָכָה / מְלַחְמָה. // "שֵׁשֶׁת
הַיָּמִים". וְבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי / נָכִים)". אם למישהו
יש כמה שנים להתאבסס על משחקי מילים,
בשירה גברית פוסט-מלחמתית ישראלית,
אולי יש פה בסיס לתזה.

;

שוב ושוב חוזר ה"זה" בספר, ובמיוחד
בחלקו האחרון. אבל הוא אינו עוד אותו
"זה" עלום, מעין דביר שאין נכנסים בו.
מאז שירי התחקירים, ולאורך כל הספר,
מאור צברי אוהז בידי, מכניס אותי אל
קודש הקודשים ומציג בפניי את תכולתו
בקדחתנות ובריאה כאילו חייו תלויים
בזה. בעצם, למה כאילו? הוא מעיד על כך
בעצמו: חייו תלויים בזה.

למשך עמוד אחד נדמה שמאור צברי נבדל
ממסורת זו בוודאות בלבד. הוא כותב
בשירו **תחקיר חם**: "הַדְּבָר הַנּוֹרָא מְכַל /
שְׁזָה בְּאֵמַת הָיָה / שְׁזָה בְּאֵמַת בְּאֵמַת הָיָה
/ שְׁכַל זֶה הַתְּרַחֵשׁ וְקָרָה". אבל לא, כבר
בשיר הבא, **תחקיר קר**, הוא ממחר גם
לגעת. מבחירה או מכורח הוא דוחף אצבע
מפשפשת: "אֲנִי זֹכֵר שְׂיָדֵי אֲחָזוּ בְּגֵרוֹנוֹ
/ וְכִסְיָתִי אֶת עֵינַי בְּסֶרֶט שְׂחָה. לֹא אֲנִי /
מִיֶּשֶׁהוּ אַחַר אֲחָז בְּגֵרוֹנוֹ / מִיֶּשֶׁהוּ אַחַר
כֶּסֶה אֶת עֵינָיו וַיִּנְחַח בְּמִצְחוֹ / אִיפֹה שְׁיֵשׁ לִי
צִלָּקָת. לֹא לִי". המחיר לא מאחר לבוא.

;

אין אתה רואה מתוך הלבן אלא מתוך
השחור.

;

כְּחַשׁ היא מילת המפתח של הספר.
יכולתו של המשורר לזהות את השורש
כ.ח.ש הן כמקור המחלה והן כסימפטום
מעוררת קנאה. המילה "כחש" חוזרת
לאורך הספר בליווי המילה "ורזה"
ולבדה. אומנם הניקוד קושר אותן לכדי
הצירוף הכבול "כחש ורזה", אבל אני
באמת מאמין שאין מנוס מלראותן גם
כסיבה ותוצאה.

;

הרגישות השפתית של צברי משגעת.
הוא משתמש במודעות לצליל ולכפלי
משמעות ומתמודד עם הנושא הכואב של
הספר בעזרת משחקי שפה כאלה ואחרים
("הַכְּתָבָת / הַיָּתָה עַל כָּל הַפְּתָחִים:

כששיר הופך למוליך חשמלי חשוף

אלפרד כהן על "זץ", אלון רג'ואן, עירובין, 2025

הספר שלפנינו מחולק לשניים. חלקו הראשון נדמה כנשלף ישירות מתוך גיליון אקסל המתעד את הגברים בחייו של הדובר: בעמודה אחת השמות ובעמודה הסמוכה לה מה שניתן לכנות דירוגים/חוויות/רשמים. המשורר פונה אליהם ישירות בכותרות השירים: ליהודה, לג'קי, לאייל, לגבריאל, לנבו, לציון ועוד ועוד. הרשימה הזו היא סוג של מחווה חברית/זוגית/רומנטית ויותר מזה, היא התשתית של ה"זציזם", הפנקס הפתוח שבו כל שם הוא נקודת הארקה לפריקה חשמלית.

הפואטיקה הזו משתכללת כשרג'ואן הופך את המגע האקראי לטריגר רנשי חסר פשרות. קחו למשל את השיר **לעקיבא** (עמ' 15). רג'ואן פותח אותו במהלומה: "אַל תִּשְׁפִּיל אוֹתִי בְּרִיצַת אֵילָה אֶל הַמְקַלְחַת". בזציזם של רג'ואן, השיר מפרק את המושג הנקרא "קשר" לגורמים פיזיים בוטים. כשהוא כותב, "הַיִּיתְּ צָרִיף / לְתַפֵּס לִי אֶת הַשּׁוֹק וּלְחַפּוֹת", הוא מעמיד את השוק כאיבר קונקרטי, כנקודת אחיזה חיונית, הרבה יותר מעוד דימוי פואטי. רג'ואן דורש מהקורא כמעט למשש את הסצנה של השיר, ובעיניי אין רומנטי מזה, אין חודר מזה, תרתי משמע.

"זץ" היא מכה או מהלומה. המילה הזאת נגזרת מהפעול הגרמני Setzen, שמשמעו הבסיסי הוא להניח או להושיב, אך הקשר הסמנטי עובר דרך הפעולה הפיזית והחד-משמעית: להנחית משהו בחוזקה, לתת מכה – זבנג וגמרנו. בעברית הישראלית של ימינו המשמעות הצטמצמה למכת חשמל קטנה, כאב חד ופתאומי המעורר אותך מרפיון החושים. זהו בדיוק המהלך הפואטי שאלון רג'ואן מכונן בספרו: ניסיון עיקש של פריקה, פואטיקה של מגע ישיר, מהיר ואלים מעט.

כאן נולד מה שאפשר לכנות "זציזם": פיתוח מקומי מודע, דחוס וכמעט אלים של ה"פרסוניזם" (Personism) המפורסם של המשורר האמריקאי פרנק אוהרה. אוהרה, בשיטותיו הניר-יורקיים הנינוחים יחסית, ראה בשיר כלי לשיחה אינטימית בין שני אנשים, שיר כשיחת טלפון. אוהרה דחה את ההפשטה והסימבוליזם; השיר הוא בדיוק מה שבין המשורר לבין האדם. אלון רג'ואן עושה אדפטציה חינונית ומשוככלת למדי של המונח הזה ומביא משהו ישראלי, אבל גם קווירי למונח הזה. בעזרת הזץ הוא משלב את מה שאוהרה התנגד אליו: המטאפורה כפריקה חשמלית בינו לבין הקורא. אם תרצו – פואטיקה של טריגר.

האלמנט האוהרי של ויתור על היררכיות - החשוב והטריוויאלי מתערבבים. ספרו של רג'ואן לוכד את הדיסוננס הישראלי מבלי להזדקק למניפסטים מנופחים. הוא יודע שהמדינה שרופה ושבסוף השנה השמש שחורה, סרוגה ומגוהצת, ועולה רק לטובת עצמה. ובכל זאת, בתוך החורבות הוא מתעקש למצוא את האנושי בין אם זה ב"חֲנָה אֶרְנֶדֶט קְטִיל" (עמ' 37) או בתיאור האפר הנושר "כְּמוֹ כּוֹכֵב נּוֹפֵל" (עמ' 7). רג'ואן שותל את הפואטיקה שלו בלב המסורת המקומית; הוא מצטט את תרצה אתר, גבריאלה אלישע ומירי בן שמחון, אך מחליף את הדרמה הגדולה בפרטים מעיקים כמו "נִמְשׁ אָפוּי בְּעֶרְףְּ שֶׁל צִיּוֹן" (עמ' 11). בסופו של דבר, **פז** הוא ספר שמתקין בך עצבנות ברוכה ומכריח אותך לתהות על החיווטים הרגשיים שלך. רג'ואן מציע נחמה דקה מאוד: "אֲנִי מֵיֵחַ שֵׁיֵשׁ מְרַפֵּא" (עמ' 28). המרפא הזה לא נמצא באידיאולוגיות, אלא ביכולת להמשיך להקדיש שירים, להמשיך לדבר, ולחפש את הזף הבא שיזכיר לנו שאנחנו עדיין מחוברים לחיים.

בחלקו השני של הספר רג'ואן עוזב את הפנייה הישירה ל"נמעני האקסל" ועובר למיפוי תודעתי רחב ומבזר יותר, אך ה"זציזם" נותר המצפן המרכזי. כאן הזרם החשמלי כבר עובר בין הדובר לבין חורבות המציאות. דוגמה מובהקת המבטאת את ההתנגשות בין הטראומה הפוליטית לבנליות הצרכנית נמצאת בשיר **קנדה** (עמ' 36). רג'ואן כותב: "יּוֹם אַחֲרֵי שְׁנוֹלְדֵיִי, פֶּהֶנָּא נְרַצַח. זֶה נְהִיָּה מִיתוּלוּגִיָּה", ומייד לאחר מכן מנחית את המכה: "קִנְיִתִי מְקַפְרִים בְּסוּפְרֵ פְאָרָם". זהו ה"זציזם" בשיא תפארתו המרה: היכולת לדחוס רצח פוליטי מכונן לתוך פעולה של רכישת מוצר צריכה בסיסי. ה"זץ" כאן הוא הפער הבלתי נסבל בין המיתוס למציאות, פער שרג'ואן מסרב לגשר עליו, אלא מצביע על הצריבה שהוא מותיר.

הלב הפועם של הספר נמצא בפואמה הארוכה ורבת החלקים הנפתחת בשיר **לאריקה, אחרי שנסעה (ולאוהרה)** (עמ' 27). כאן הפרסוניזם הופך לדיאלוג קוסמופוליטי של אנשים פצועים. בניגוד לפורטרטים של החלק הראשון, הפואמה הזאת ארוכה ומפוצלת, היא בנויה כסוג של מונולוג פנימי המתעד את הרגעים שלאחר עזיבתה של אריקה. המבנה מעין-זרם-תודעתי-צורני מזכיר את הספונטניות לכאורה של אוהרה, כאשר הדובר קופץ בין זיכרונות, תחושות אשמה לא ממומשות, ותצפיות יום-יומיות. יש כאן גם את

נעה שבתאי על "כמה שהיא איילה", הלל אקרמן, פרדס, 2025

מציצה, מקפצת על קצה התהום בלי למעוד, בעדינות השמורה רק לאיילות. אך בשונה מהקלילות השייכת לחיה, המשוררת מודעת לקו הדק המפריד בינה ובין התהום, מה שמכביד על ניתוריה בעולם השירי.

נדמה כי הדוברת בספר היא אקרמן, המעידה על כך בגב הספר ("תהליך הכתיבה הזה, שנמשך מספר שנים, הביא אותי לערוך שירים שכתבה האישה שהייתי לפני שבע שנים") אך הגוף הראשון משתנה לאורך הטקסט. יש "אני" אשר מעיד בגוף ראשון, ויש גם "היא" כפי שכותרת הספר מעידה, אבל במהלך הספר מתגלה קול נוסף, גברי, המדבר אל אותה הדוברת בפנייה "את". בשיר **הוא היה כותב עליה כר**: (עמ' 23) מצדיקה אקרמן, דרך כותרת השיר, את התפרצות קולו של הגבר אל תוך ספר שיריה. אבל בהמשך מתערבב קולה בקולו, כשמבטו תמיד מופנה אליה, כלומר מבטו נח על האיילה. האיילה נמצאת שם כל הזמן, דרך שינויי המבט הנעשים בפלואידיות של הדוברים והנמענות. המבט נח עליה. לפעמים היא "היא", לפעמים היא "את", ובהרבה מקרים היא מבקשת להיות "אני". כך בשיר החותם את הספר: "רְצִינוּ לְבַכּוֹת בְּאוֹתוֹת שְׁחוּרוֹת / אֲבָל פְּחָדְנוּ

את הספר כמה שהיא איילה מקדישה הלל אקרמן "לאיילות באשר הן". איילה, מה לאקרמן ולה? התשובה היא, כמו במילותיה של וולך (שקשה מאוד שלא להעלות אותן כבר בקריאת כותרת הספר), "אלא האהבה".

"אבל בכל חיה יש מפלצת", כותבת וולך בשיר **מפלצת האיילה** (מתוך: **שירה**, ספרי סימן קריאה, 1976). על בסיס המתח הזה - האהבה והאימה הצפונה בה - אוצרת אקרמן את שיריה בספר הביכורים הזה. האינטרטקסטואליות של האיילה כמובן אינה נעצרת בוולך, והיא מפליגה ללאה גולדברג ועד לשיר השירים.

האיילה מגיחה בכל אחד מחמשת שערי הספר, אם כי לא תמיד בנוכחותה הממשית, אלא במאפיינים ההופכים מישהי לאיילה. האהבה מתגלה בשורות כמו "וְלֹאֶהָב כְּמוֹ שְׁיֻלְדִים אוֹהֲבִים" כאהבה של איילה עדינה ואפילו מקפצת, "כְּמוֹ שְׁיֻלְדִים קוֹפְצִים עַל הַמָּטָה וְלֹא רוֹצִים לִישֵׁן" (עמ' 35).

העצב גם הוא מלווה את המבט באיילה: "כְּשֶׁהוּא מִסְתַּפֵּל עֲלֶיהָ, הַמִּבְטָ שְׁלוֹ עֲצוּב" (עמ' 42), ונוכח גם בילדות: "הֵינּוּ יֻלְדִים עֲצוּבִים וְאֵךְ לֹא יֵדְעוּ" (עמ' 52). לאורך הספר כולו האיילה

להישיר מבט אל מה שיתגלה על הנִיר. / כָּל
שְׂיִכְלָנוּ לוֹ הוּא מִסְפָּר שְׂרְבוּטֵי עֶפְרוֹן: הַנֶּה
אָנִי, // הַנֶּה אָנִי, // הַנֶּה אָנִי." קל לחשוב על
גוף הרבים "רצינו" כשילוב הדוברים כזוג
רומנטי, אותם גבר ואישה המתערבבים
זה בזה, אך נדמה כי זהו ניסיון של אקרמן
להדגיש את שילובה עם האיילה ולומר,
"הינה אני, האיילה" או "כמה שאני
איילה".

המודעות הפיגורטיבית בספר חזקה
מאוד. צירופים כמו "הִילָדָה בְּמוֹדְעָה
הִיְתָה מְחִיכֶת לְמֵרוֹת שְׁלֹא הִצְלִיחָה
לְתַפֵּר אוֹתָם לְעִנְפִים בְּחִזְרָה" (עמ' 9),
"עֵינַיִם יְחַפּוֹת" (עמ' 10) או "הִשְׁחָר נֹגַע
בְּהַבֵּל / הַשְּׁמַיִם נִשְׁפָּכִים לְכָל עֶבֶר" (עמ'
12), עובדים היטב גם מחוץ להקשר
השירים. עם זאת, לעיתים קרובות מדי
נוטה המשוררת לשפה סיפורית שאינה
משתווה ברמתה לשפה השירית הרווחת
בספר ואינה עושה חסד עם הטקסט. כך
למשל בשיר **למרחקים ארוכים** (עמ' 14),
שכבר בחזותו מדמה יותר סיפור קצר
מאשר שיר.

בעמוד אחד מצטופפות שלוש
פסקאות, המתארות כיצד "הוא אוֹהֵב
אוֹתָהּ" ו"היא חוֹשֶׁבֶת עַל הַמְּלִים הֵן
וְעַל עֲצָמָה". אבל מה שפוגם בחוויה
השירית יותר מכול הוא השימוש בפעלים
המצטרפים אחרי ציטוטי הדמויות, "הוא
מְכַרִּיז", למשל, או "הוא שוֹאֵל, היא
מְהַנְהֶנֶת", כנהוג בסיפורת.

הטקסט הסיפורי הזה אולי נדמה
כחשוב להבנת דמות הדובר המצטרף
לחלק משירי הספר, אך זהו סיפור פשוט
ומוכר למדי, ואפשר היה להבין את
נוכחות הדובר גם בלעדיו.

עם זאת, התיאורים היפים והשפה
הציורית בספר מתפקדים מעבר לקישוט.
הם הדבר עצמו, המתח בין היופי, התום
והאהבה העדינה לבין האימה. הנושאים
שבהם נוגעת אקרמן הם זיכרונות ילדות,
חיי זוגיות וארספואטיקה. על פניו,
נושאים המצויים ברוב ספרי השירה,
בטח בספר ביכורים, אבל מפלצת האיילה
המסתתרת בין השורות חושפת שוב את
המתח המוזכר. השיר **על רצפת המקלחת**
(עמ' 16) הוא עדות טובה לכך: "עם כָּל
הַמְּלִים שֶׁשֶׁתְּקַתִּי לֹא הִיָּה לְכֶם סְכוּי נְגִדִי
[...] / יְכַלְתִּי לְרַצֵּחַ אֶת בְּלִכְם בְּמַלִּים".

אהבה ראשונה

דליה סיני על שירי הילדים של מרים ילן-שטקליס

ושירים מצחיקים המדגדגים ומקפיצים את המילים על הלשון.

אבל היו גם שירים אחרים. שירים ישירים, שאינם חסים על הקוראים הצעירים. שירים נטולי ניסיון לעדן או לייפות כאב, אשמה, אוזלת-יד ואכזבת אי-צדק. שירים הנצרבים להישאר.

שירים מסוג זה הפליאה לכתוב מרים ילן-שטקליס, ושירתה הייתה אהובה ומשמעותית לי מכולם. שלושת הכרכים שבהם איגדה הוצאת דביר את יצירתה לילדים, **שיר הגדי** (1957), **יש לי סוד** ו**בחלומי** (1963) שמורים אצלי עד היום, מעוטרים בשרבוטים צבעוניים, מעשה ידיהן להתפאר של המאזינות המוקסמות, אחותי הגדולה ואני. בין דפיהם המרוטים משימוש טמונים שירים שכיום, תחת דגל שירת הילדים המגויסת להעצמה, לא היו זוכים להדפסה. גיבוריהם מציפים גם בקורא הבוגר רגשות עזים: חתול השרוי ברוגז ומסרב להתפייס, ודן הילד הרע הזוכה ללעג הבובות על חור בגרבו, ואותו הגרב המסכן ש"ליל תמים הוא מתאונן".

שני שירים מוקדשים לבובה אלישבע. המוכר מביניהם, **אלישבע מה נחמדת**, שיר האהבה הבלתי מתפשר לבובה הקרחת, הפיסחת שאפה שבור, הקדים בלמעלה מחצי מאה את **Beautiful** של

על הטקס המוערך והידוע של סיפור לפני השנינה אימא דילגה. מנגד, חלקים ניכרים משעות הערות של ילדותי הוקדשו לשירה. למעשה, כבר מגיל רך מאוד, עוד בטרם התגבשה בי השפה, הקריאה לי אימא את שירי הילדים היפים ביותר, אשר היו לפסקול שנות חיי הראשונות: הם נמזגו אליי ברגעים קטנים של שקט, רפרפו סביבי בשעת משחק בחצר, השתכשכו עם צעועי האמבט בעודי רוחצת, הוגשו עם הארוחה על כיסא הפעוטות הגבוה. ואני לא ידעתי שובע, פתחתי פה גדול להטמיע אותם אל תוכי בגמיעות רעבתניות.

מקצבי מילים ומשקלים וחרזיה התערבלו לי על הלשון המתהווה וציירו תמונות חיים לפענח דרכן את העולם. שירי הילדים של ביאליק ושל לאה גולדברג, **ניסע אל השדה** של פניה ברגשטיין, **כוכבים בדלי** הנפלא של אַנְדֶה עמיר, וגם שירת הילדים הכנה של יהונתן גפן הצעיר - כל אלה היו אוצר נהדר, שגדש בכל טוב את מדף הספרים של ילדותי.

היו שם שירים עליזים מחוויות היום-יום המוכרות, שירי משחקים ושירי מרחבים, בעלי חיים ושדות. היו שם שירי דמיון פנטסטיים להתגלגל בהם בטבעיות ילדית, שירי חלום וכמיהה

כריסטינה אגילרה. "אין אני יודעת למה / הם אינם רואים יפה... האמיני לי, בתי / אלישבע, את נחמדת / את זפה, אהובתי" מתעקשת הדוברת. אולם בשיר נוסף היא **אלישבע מסכנה**, ועולה התהייה שמא ריב פרץ בין רגלי הבובה: "וברחה מחברתה, / זאת הרגל השוטה, / והלכה, הלכה... תעתה. / ובכתה, בכתה, בכתה..." והבכי הדהד מהשירה אל הקריאה. "לבדיתי" קראה לי אימא מהשיר **לבדי** והשרישה בי פיתולי שפה, "לבדיתי, לבדיתי - / ובכיתי..." קראה ובכתה את השירה. לא בכי גדול, רק קול שנשבר תוך כדי הקראה, וחיוך המנסה להביס רעד שפה תחתונה. "ירח, ירח, ספר לי ספור... ואל-נא תגיד, זה אסור וזה אסור" דמעה אימא את ילדותה, "ספר לי ספור על ילדה בודדה..."

אבא, לעומתה, השמיע לי תקליטים. בערמות צילומי הילדות שבמגירות חבוי צילום מראשית שנות ה-70: פעוטה כבת ארבע, קשובה ורצינית, ישובה על ספה גדולה. את ראשה המתולתל חובקות אוזניות ענק, מגיעות עד אמצע הלחיים כמעט.

אני זוכרת בדיוק למה האזנתי שם. שריטות קולה המצטעק של שושיק שני חרצו בי את הידיעה הקשה: "הוא הבטיח פעמים / שבווא אחר הצהרים / והוא לא בא / הוא לא בא / מיכאל". שוב ושוב חזרו על עצמן המילים הפוצעות

"לא בא". לפיתת האוזניות ניתקה אותי מן החוץ, ואפשרה לי אינטימיות מוחלטת עם המילים שחלחלו עמוק פנימה, ואני "דומם ישבתי, דומם חשבתי / עלי ועל מיכאל". ובלי דעת למדתי את כוחה של שירה לטלטל, ואיך היא מרסקת בי מחיצות שבינה וביני לבין המציאות. וליבי הצעיר נשבר עליי ועל **מיכאל**. וכבר ידעתי, "מחר אלף השכם בבקר / אל הגן", ושם לא אתרצה למשחקי הילדים. בצל המגלשה הלועגת בלשונה המוארכת, "אישב לי ואבכה לי / כל הזמן / כי הוא לא בא / הוא לא בא / מיכאל".

חיפשונו משהו שבור

יואב גלבוּע בשיחה עם מו"ל הוצאת "נצח", המשורר והמעצב

נעם בן-דוד

סדנאות כתיבה וכאלה. למדתי בהליקון. גם עבדתי שם תקופה. ובתחילת שנות העשרים שלי פתאום מצאתי את עצמי יותר בעולם של השירה, התחלתי איזה ליון של ערבי שירה בתיאטרון עכו. ליון שנקרא "על השפתיים" עם רגב אלהרר. התעסקתי שם בעיקר בלקטורה, בניהול אומנותי וכמובן בעיצוב.

למה זה "כמובן"? אמרת שהיית מצייר למובן מאליי?

אה, לא, לא, לא. תמיד התעסקתי גם בגרפיקה. מכיתה ד' עשיתי גרפיקה, ובמקביל לשירה תמיד עבדתי הרבה בעיצוב. לקחתי עבודות עיצוב מהצד ולאט-לאט במקביל נבנה לי סטודיו לעיצוב. זה משהו שבאמת תמיד איכשהו ידעתי. לא למדתי עיצוב. זה משהו שקיבל יותר תאוצה אחר-כך. ספרות זה מה שתמיד עניין אותי באמת, ותוך כדי הייתי לוקח עבודות בעיצוב, כי אתה מבין שיש לזה פוטנציאל רווחי יותר גדול, אתה יכול להשתכר מהדבר הזה, וגם, אתה יודע, לאט-לאט למדתי לאהוב את זה, כי בהתחלה הייתי לוקח עבודות לא הכי כיפיות, עבודות קטנות, אבל כשהתחלתי לעצב ספרים והתחלתי לעצב מגזינים

נעם, מתברר ששנינו נשואים למורות.
כן, אני בנס לא מורה. פשוט סירבתי לזה, בתוקף, אבל לגמרי היה סביר שלשם אני אלך. באתי מחינוך. עבדתי בחינוך בלתי-פורמלי הרבה שנים. גם נראה לי שמורה לספרות זה מין מסלול קלאסי כזה. כבר אחרי הצבא הבנתי שספרות זה התחום שלי ומורה לספרות היה שם כאופציה, אבל בגלל שיצא לי קצת לעבור בבתי ספר בשנת-שירות, הבנתי שזה לא משהו שאני באמת איהנה ממנו, וניסיתי להשתחל בכל זאת לספרות בדרך אחרת, מו"לות ודברים כאלה. תמיד עסקתי באומנויות: הייתי מצייר, עשיתי קומיקס שנים, הייתי אובססיבי לקומיקס, ואז בגיל שש-עשרה עזבתי את הקומיקס, עברתי לנגן על גיטרה והייתי בטוח שאני הולך להיות מוזיקאי.

התעסקת במוזיקה?

היו לי להקות, הייתי מטאליסט. הייתי מוקף בהרבה מוזיקאים, בהרבה מוזיקה, והבנתי שזה פחות מעניין אותי באופן מקצועי. גם באותו זמן באמת נכנסתי יותר לעולם של טקסט. תמיד אהבתי ספרות, תמיד כתבתי, אבל לא באמת הכרתי שירה כמו שצריך עד התקופה הזאת. התחלתי ללמוד קצת,

והתחלתי לעצב כל מיני דברים כאלה, זה התחיל להתחבר, ושם זה נהיה לי כסף בטירוף ומעניין, ושם פתאום גם הסטודיו גדל מאוד והפך להיות דבר די מרכזי שאני עושה.

וזה מאוד על הדרך. גם שירה יצאה על הדרך. רגב ואני היינו חברים טובים, עשינו דברים ביחד. פתאום הוא התחיל להכיר לי כל מיני משוררים. לא רק להכיר טקסטים, אלא ממש "הינה, זה שחר-מריו מרדכי, זאת רחל פרץ", כזה. ככה גם הכרתי את ניסן (אליהו כהן - י"ג). דברים קרו דרך להיות בשטח, פשוט לאט-לאט נכנסתי לעולם. וכשרגב עזב את "על השפתיים" אז כבר הרגשתי שיש לי משהו ביד, שאני בעולם, שאני מרגיש בנוח לדבר עם האנשים, שאני מרגיש בנוח לקרוא, לערוך, להעיר. הכול הסתדר לשם.

אתה מתאר את התהליך שעברת כמאוד טבעי או מקרי, אבל בסופו של דבר לא הוצאת את הספר הראשון שלך, "שירי שוקת ריקה", בצורה "המתבקשת", בהוצאת ספרים קיימת, אלא פתחת הוצאה משלך ובה הוצאת את הספר שלך, שהיה הספר הראשון של ההוצאה.

הייתה גם איזו תשתית שנוצרה, ואני חושב, גם יכולת, כי לאורך הדרך הזאת כן פרסמתי, וגם היה לי את כתב העת, כי "על השפתיים" הפך להיות כתב-עת בשלב מסוים. ועיצבתי ספרים ועיצבתי

מגזינים והכרתי בתי דפוס והכרתי עורכי לשון והכרתי מנקדים, ולאט-לאט נוצר הביטחון שזה משהו שאני יכול לעשות. גם הספר שלי יצא נורא בטעות, לא חשבתי בכלל לפרסם ספר, אבל בשלב מסוים עברתי לחיפה - וזה בעצם תחילת הסיפור של הוצאת נצח מבחינתי - ודיברתי עם ניסן כי ידעתי שהוא גר בחיפה וידעתי שהוא מתעסק בתחום, והוא כותב שאני מאוד אוהב ומעריך, ואמרתי לו, כאילו, יאללה, בוא נכתוב ביחד סדרת טלוויזיה. אז היינו נפגשים. שנינו היינו די מובטלים באותה תקופה, אז הייתי שם את הילד בנגן, והיינו יושבים ככה שש שעות, ואז הייתי אוסף את הילד מהגן. כל יום. ובאמת ניסינו לכתוב סדרה בהתחלה, והסדרה לאט לאט התגלגלה פשוט לדיבור בינינו על שירה, על עולם הספרות, ונראה לי ששנינו הרגשנו שאנחנו קצת חריגים בנוף הזה, שאנחנו אוהבים דברים שהם קצת מוזרים כאלה, שהם אוונגרד. ראינו את הדברים שקורים באותה תקופה והרגשנו כזה, אוקיי, יש בתוך זה דברים טובים, אבל שום דבר לא בדיוק מרגיש שהוא שלנו.

אתה מדבר על הוצאות ספרים?

על הוצאות ספרים, על סצנות, על קליקות, על כתבי עת, על כל ה"הבה להבא" ודברים כאלה. זה קול, אבל זה לא אנחנו. זו הייתה תקופת הקורונה. לא היו

הרבה אירועים. כל מה שקרה בערך בעולם השירה באותה תקופה היה דיגיטלי. וגם היה איזה רגע בזמן שבו העולם של השירה היה במין מעבר כזה, כן? כבר אין "מעייין", כבר אין "ערספואטיקה", כבר אין איזושהי תנועה סקסית מאוד שמושכת הרבה אנשים. אין איזה קול כל-כך מובהק, הכול קצת מבלבל, נראה לי, בתקופה הזאת.

לא הרגשנו שיש לנו לאן להתחבר מהבחינה הזאת. שנינו יוצאי הליקון, ניסן ואני, ואנחנו מאוד אוהבים ומעריכים את הליקון על מה שזה היה בשבילנו, אבל לא הרגשנו שזה המקום בשבילנו מבחינה אסתטית, והרגשנו שהדיבור בינינו, שהוא פואטי, אסתטי, מיסטי, שהוא גם קצת פאנק, שהוא קצת דפוק, כלומר, שהוא מחפש את הדברים הדפוקים, שהוא מאוד לא היהודה עמיחי, למשל, שלימדו אותנו בהליקון. אנחנו מאוד לא אוהבים את השירה העגולה הזאת, המאוד שלמה הזאת. חיפשנו משהו שבו.

הרגשנו שהתנועה הזאת קיימת, אבל עוד לא ידענו כל-כך לתת לה שם. ראינו לצורך העניין בירושלים את "פנגולין", שקלטנו שזה דיבור מעניין. אמיר מנשהוף, רומן (אייזנברג - י"ג), שוהם (סכנה מנלה - י"ג), אלון רג'ואן, נועם אחדות. היה שם משהו שגרם לנו להגיד, אוקיי, זה מרגש. אבל זה היה גם נורא ארעי. ורחוק. והיינו ניסן ואני, שבכלל לא ידענו להגדיר מה

אנחנו, וגם סתיו אתלן שגרה בחיפה. זה היה איזה רעיון כזה, רעיון אסתטי מאוד לא מגובש, לא ידענו כל-כך מה אנחנו רוצים לעשות איתו, אבל בשלב מסוים הבאתי לניסן את העניין הזה שאני רוצה להיות מו"ל.

ידעת?

ידעתי, כן. ידעתי מגיל עשרים וחמש שאני רוצה להיות מו"ל. ידעתי גם בגיל עשרים וחמש שאני לא מוכן לזה, אבל ידעתי שזה מה שמעניין אותי, שאני מתעניין בכל ההפקה. אני מתעניין בעיצוב, אני מתעניין בקשר עם משוררים אחרים, אני מתעניין בעריכה, אני מתעניין בהפקת דפוס. אני הולך לבתי דפוס, אני בוחר ניירות, אני חרמן על זה.

שתבין, אני בשיחות וידאו עם הדפס שלי, שיחות של שלוש שעות, אני אומר לו, "רגע, תראה לי את הנייר הזה. רגע, תדפיס עליו שנייה את הזה. רגע, לא, לא, לא, לא. תנסה בעובי אחר, תנסה, תגביר טון". אלה הדברים שאני דפוק עליהם. כמעט יותר מהכתיבה. כלומר, זה משתווה בעיניי הדבר הזה, שהוא ספר, איך שהוא יוצא בסוף, זה דבר שהוא מבחינתי מה שאני שובר עליו את הראש לא פחות מכתבה. יש עכשיו כריכה שאני עובד עליה כבר חודשיים ואני לא קרוב לסיום, ואני לא מוציא את הספר עד שתהיה הכריכה. הספר כבר מוכן, ואני לא אוציא את הספר עד שאני אצליח לפצח את העניין הזה.

ובמפגש עם ניסן פתאום גם הגיעה התובנה שיכולה להיות לנו גם איזושהי אמירה אסתטית בתוך הדבר הזה. כלומר, התובנה מתחדדת. כל הדברים האלה שאני אוהב יכולים להתחבר גם לאיזושהי תובנה אסתטית, שהגענו אליה ביחד: איך הדבר הזה נראה ומי הכותבים שמרכיבים את היוניברס הזה.

ואנחנו מאוד סלקטיביים, אנחנו קשוחים. אנחנו קוראים דברים מדהימים, שאנחנו מאוד אוהבים, ואנחנו אומרים להם לא.

למה להגיד לא למשהו שאתם אוהבים?

אנחנו מרגישים שהם לא בשפה שהיא כרגע "נצח". יכול להיות שבעוד חמש שנים תהיה לנו שפה שונה לגמרי, ואנחנו גם מוציאים מעט ספרים.

זה עניין תקציבי? של כוח אדם?

גם, וגם הסלקטיביות. כלומר, אנחנו קוראים, ובסופו של דבר יש מעט דברים שאנחנו חושבים שיכולים להתחבר לעולם הזה. זה פתאום יכול להיות ספר הגות, אבל אם אסתטית אנחנו מרגישים שהוא דומה, שהוא מתחבר, אז אנחנו נוציא אותו, גם אם על חשבון ספר שירה פגז, שלא מרגיש לנו מספיק "נצח".

ועכשיו יש תפנית, פתאום קניתם

זכויות לתרגום של ספר.

כן, עכשיו אנחנו מתחילים גם עם תרגומים. קצת כל מיני דברים. אנחנו יורים לכל הכיוונים עכשיו. יש פרזות

בדרך, יש את הדס מזרחי, יש פרוזה שלי, "אלכס", טוב, זה חצי פרוזה, לא יודע מה זה בדיוק. יש סיפורים קצרים של ניסן. והרכישה של הזכויות, גם לזה התגלגלנו, זה לא משהו שהחלטנו. קראתי באיזה ספר אזכור לג'ורג' בתאי, ספר שלו שנקרא "החלק הארוך" או "החלק המקולל", ספר פילוסופיה. זה עניין אותי, והתחלנו לשמוע פודקאסטים עליו וקראנו את הספר, ניסן ואני, וזה פשוט ספר כלכלה, אבל כלכלה-פילוסופיה, מין מסה, אבל מאוד מאוד מאוד צרפתי, כלומר, במובן של חשיבה כלכלית שמגיעה בסוף למסקנות של קורבן אדם וכל מיני דברים כאלה, יש בה איזה חופש, מחשבה שגם בגלל שהיא כל-כך חופשית מבחינת חשיבה, אז גם אומנותית היא מדהימה. אבל גם בגלל שהיא כל-כך חופשית בחשיבה שלה, אז היא כן קצת חוזה תופעות טראמפיסטיות, נגיד, או איחוד האמירויות, מתנות פאר בין מנהיגים וכל מיני דברים כאלה.

ואיך זה מבחינתך מתחבר ל"נצח"?

נדלקנו על הטקסט הזה, הרגשנו שהוא מסביר משהו אסתטי שאנחנו לא יכולים להסביר במילים שלנו, ואמרנו, טוב, יאללה, אז נפתח סדרת עיון, יש לנו את הספר הראשון. רכשנו את הזכויות.

איך אתה מתמודד עם האתגר לגרום לאנשים להכיר את הספרות הזאת, לקרוא אותה, לרכוש אותה?

אני מרגיש שניסן ואני היינו מאוד בני מזל עד עכשיו. קודם כול, באמת כל ספר שהוצאנו זכה להתעניינות ולסיקור תקשורתי. אתה יודע, מסלול כזה של מיה סלע ויובל אביבי, וביקורת בידעיות או בהארץ ואחר-כך אולי איזו ביקורת יותר מעמיקה ב"מעלה" או ב"שורות". כל ספר שלנו איכשהו זכה ליחס הזה עד כה. אני יודע שזה גם עניין של מזל ושזה לא תמיד ימשך ככה. אבל אני חושב בסוף שהסלקטיביות שלנו משתלמת, שאנחנו מאוד משקיעים בכל פרויקט שאנחנו עושים.

כשספר מצליח לעבור את השרשרת הזאת הוא גם מצליח בסוף להתגלגל לעיניים של קוראים?

כן ולא. אנחנו מוציאים ספרים שהם מאוד אוונגרד, כן? כשהוצאנו את שוהם, לצורך העניין, אז זה היה ברור שלא יהיו המון מהדורות או דברים כאלה. זאת אומרת, זה היה ברור שיש לו גרעין קשה שאוהב אותו, שמטורף עליי, אז ההשקות שלו היו מטורפות. מטורפות. הקהל הרבה יותר חי איתו ביקום הפיזי. ויש ספרים שמגיעים להרבה יותר עיניים, דווקא מתוך סיקורים זה משתנה מדבר לדבר. יש לנו ספרים שמוכרים יפה, שכבר עשו נגידי שתיים-שלוש מהדורות, אבל הציפייה שלנו משולבת. לא תמיד המכירות מעידות על איזו השפעה גדולה. קשה להגיד. באמת קשה להגיד. בסוף, אני

חושב שבמכירות אין את היחסיות הזאת, כן? אלה מספרים חד-ערכיים. מספר שלא אומר בהכרח המון על כל ספר. גם צריך לזכור ששירה מגיעה בהרבה דרכים שהן לא דרך ספר שנמכר, כן?

לצורך העניין, השירים של גל נתן רצים באינטרנט בטירוף ונינט משתפת סטורי ודברים כאלה. השני סטורים שנינט שיתפה עם שירים מהספר, אני מניח שהגיעו ליותר אנשים מאשר אנשים שרכשו את הספר. אז זו לא אותה חוויה של ספר, אבל זה מתגלגל בכתבי עת, במיילים, בווטסאפ. שירה יש לה חיים משלה גם כשהיא מחוץ לספר. אנחנו רוצים להרוויח, אנחנו מכוונים ללהרוויח, אנחנו מנסים למכור ואנחנו עושים עבודה קשה כדי לשווק ולמכור את הספרים שלנו.

האם הוצאה שעוסקת בעיקר בספרי שירה אוונגרד בעברית יכולה לכלכל איקס אנשים? את ניסן ואותי פלוס כמה פרילנסרים שאנחנו משלמים להם גם משכורות? לא בהכרח. יכול להיות שבעתיד נרצה לגדול לעוד מקומות שיש להם רגליים כלכליות יותר יציבות. לא יודע, להוציא מתכונים, למשל, בכיף מבחינתי, כן? אני לא שולל את זה, זה יהיה יפה. מתכונים, ילדים, דברים כאלה. אנחנו לא שוללים את זה, אנחנו שוקלים את זה כעוד רגליים כלכליות. כרגע, גם ניסן וגם אני משתכרים מדברים שונים

לגמרי, ומדי פעם מושכים איזו משכורת. זה נחמד, זה לא מה שמחזיק אותנו בחיים, אבל זה מאפשר לנו לעשות את העבודה היסודית.

אגב, זו עוד סיבה שאנחנו לא מוציאים המון ספרים. חשוב לנו מאוד הלייבל. כלומר, השם שלנו שחתום על הדבר הזה. זו אמירה אסתטית מאוד ספציפית, ואני לא אומר שהיא טובה או רעה יותר מדברים אחרים, אבל אם נמצא משהו שאנחנו מאמינים בו בלב שלם, והוא גם במקרה מאוד מסחרי, אז מדהים. אבל אם לא, אז יכול להיות שנעשה איזה לייבל צד שהוא יותר מסחרי. זו אופציה, לא יודע, כרגע אנחנו מרוויחים סבבה במקומות האחרים, אז אנחנו עוד לא שם מבחינת השאלה הזאת.

בספר הראשון שלך יש משהו מאוד קוצני, מחפש ותוהה על הכאב, אך גם מחפש רגע של אור. יש בו משהו מאוד ראשוני, התבגרותי. הוא מסתיים בשורה, "רצית לעבור את כל זה בשנת חורף אחת, באבחה". ועכשיו אני שואל אותך, איך אתה רואה את האמירה הזו בדיעבד כשאתה מסתכל על ההתפתחות של היצירה שלך מאז, כולל כמו"ל?

אחלה משפט, אני עדיין מתחבר אליו, אני חושב. גם כשאני עושה פרויקטים ארוכי טווח, עדיין הייתי רוצה כבר לעבור אותם. אבל האמת ש"שירי שוקת ריקה" הוא באמת לא ספר עליי. בתרגול של

זה, במובן העמוק של זה, זה גם היה לי חשוב, לא יודע למה, שהספר הזה, לא יהיה "הספר הראשון הזה", כלומר, שהוא "הם ילדים ואני יונתן", שהוא לא יהיה דיוקן עצמי. לא יודע אם זה היה מאוד מודע, אבל אלה שירים שבאמת כתבתי עבור מישהו, מישהו בשם שחר, שהספר גם מוקדש לו.

אלה באמת שירים שמלווים את הנעורים ואת ההתבגרות שלו. שלה. יש שם גם איזה מעבר שפתי, מגדרי, כל הדברים קורים שם. ואני חושב שבאמת אלה שירים שלא כתבתי במטרה להוציא אותם כספר. ניסן במקרה ראה אותם באיזה ששן שלנו, ואמר כזה, "יאללה, בוא נוציא את זה כספר, שזה יהיה הספר הראשון ב'נצח'". ולא חשבתי להוציא, לא היה לי בראש בכלל שאני אוציא ספרים. לא הרגשתי מוכן, לא חשבתי שיש לי מספיק חומר. היה לי דימוי בראש שאתה צריך שיהיו לך ארבע-מאות שירים, ואז לעשות את הברירה ביניהם, ואני כותב נורא קמצן, לוקח לי נצח לכתוב שיר, וזה סיוט מבחינתי לכתוב, אני ממש לא גרפומן.

זאת לא באמת הנטייה הטבעית שלי, לכתוב כל הזמן. יש הרבה אנשים שכל הזמן מייצרים טקסטים ואז בסוף אפשר לשלוף את הפנינים ולהוציא ספר מהדבר הזה. וזה נראה לי תמיד כמו תהליך מאוד כיף, ואני לא יכול. אני לרוב כותב רק בשביל פרויקטים. ובאמת הטקסטים

ממציא גם הרבה הווה עם אלכס. אני עוסק הרבה במחקר הגיאוגרפי. אני מחפש בגוגל סטריט־ווי, ואני עושה שם ממש סקירה, ואלה דברים שעשיתי שעות. הסתובבתי בכל הרחובות בגוגל סטריט־ווי וניסיתי להבין איפה הוא. וחיפשתי אותו באתרי נדל"ן וחיפשתי את הטלפון שלו בכל מיני מקומות והלכתי לשנת 2004 בפייסבוק, להתכתביות, ולא מצאתי כמעט כלום.

אבל בתוך הדבר הזה פתאום נוצר לי משהו אחר. נוצרה לי גם איזו מראה שלי וגם מראה של אמריקה של אז, והניסיון לגעת באמריקה היום, לראות אותה גם מתוך המרחק הזה, ואני חושב שנוצר מזה ספר שיש בו הרבה חופש, כי בסוף התשתית היא ממוארית, אבל הספר עוסק כמעט רק בהמצאה, כי החומר הבסיסי של הממואר, שזה הזיכרון, יש לי מעט מאוד ממנו, אז ההמצאה מובילה את הטקסט. זה היה כיף לאללה, זה היה נורא כיף לעבוד על זה. אני חושב שזה יצר באמת משהו קצת היברידי, מוזר. הבנת כבר שאני אוהב היברידיים מוזרים.

האלה שניסן פגש, היו בערך עשרה שירים של "שירי שוקת ריקה", והוא אמר לי להפוך אותם לספר, להרחיב, אז זה הצליח לי, כי הייתה לי משימה. גם אז רציתי לעבור את הדברים האלה "בשנת חורף אחת", ובסוף ניסן בא אליי ואמר לי אחרי שסיימנו לערוך, "אתה חסר לי פה בספר. אני מבין את הניסיון להתחמק מלדבר על עצמך, אבל יש בזה גם משהו קצת מכביד", ואז נוספו הקוצים.

יהיה נחמד לקראת סיום לשמוע על "אלכס", הספר החדש שלך.

"אלכס" הוא באמת פרויקט שאני עובד עליו כבר המון זמן. אלכס הוא אדם, חבר לשעבר, שמשוין לי לתקופה שגרתי באמריקה, כשהייתי בכיתה ח'־ט' כזה. והסיפור הפשוט הוא שהייתה לנו חברות מאוד מאוד חזקה ומאוד סוערת. והיום היא נשארה קצת כמו חורים שחורים בזיכרון שלי. אני לא מצליח להיזכר בדבר הזה, וזה מאוד מכביד עליי, כי אני מרגיש כאילו כל התקופה הזאת של אמריקה, שזו מין תקופה מאוד חיונית בהתבגרות שלי, לא מפוענחת לי. והרבה פעמים אני מרגיש שהאלכס הזה, שזה סיפור שיש בו גם איזו טראומה, כנראה, או לפחות איזה הלם, כן, הלם של נער, כל הסיפור הזה של אלכס לא מפוענח לי, איך לי גישה אליו. הזיכרונות נעולים בפניי.

והספר הזה נוקט בכל מיני פרקטיקות של הזכרות. אז אני ממציא הרבה. אני

בבואות

לאן ללכת

צוריאל אסף

כָּל הַחַיִּים, גַּם עֶכְשָׁו, הַפָּרַח
הָרֵאשׁוֹן נִפְקַח
הַצְּמָחִים מְגַלִּים שְׁהֶרְמָשִׁים
הֵם בְּנֵי שִׁתְּהָה
הָאֲנָשִׁים
עוֹלָיִם מִן הַיָּם
יֹרְדִים מֵהַעֲצִים
וּמִמְהָרִים
לְאַחַז בְּחָרֵב
מִמַּעֲטִים לְשׁוֹב
לְשֶׁבֶת תַּחַת הָעֵץ

*

מאור צברי

מי שיכול להבין את שירי לא
קורא שירה ומי שקורא שירה
לא מבין את שירי

זה לא שהוא לא רוצה להתאבד
זה פשוט שהוא עדין כותב את
מכתב הפרדה. מחקתי לו אות
זה יחזיק אותו לפחות
לעוד עשרים שנה

כימרה

לי ממון

”הכל צאצאים של הכל”

(בעקבות נורית זרחי)

צפרדע מבתרת על שלחן נתוחים
תגים בקפיצה מתוך עצמה?
לא, אלה חיים שמתחציתם חלום.
געגועים שהם הקבוע היחיד, ערגונות מזמרים
במלוא גרון שחברו למקצב פנימי השוזר רגעים
וטוחנם זה בזה, היהפכו ממש?
לא ולא, יאמרו המדענים,
יאמרו הפילוסופים,
יאמר כל מי שנותר
מחוץ לשררת האהבה.
והשיירה, זה חיים?
לא, לא, תענה בקול אחד המקלה
פרט לבת האכר בשורה האחרונה,
מי יודע כיצד הסתננה הנה,
גוף שני הנושא את פתרון החידה:
לבושה ואינה לבושה,
ארזה לבד אבל השליכה את הכבדה
מפני הרשת הצפופה של התנועה
פנימה, אחוזה באויר המלים,
מטפסת ואינה משגת דבר
פרט לשארית האווי התפוסה
בכפה בה הנחת, כפי שנהוג
לומר (אבל הרבה פחות מזה לעשות)
את נפשי

ברוך השם

רועי חסן

זה כָּבֵד לֹא יִקְרָה.

דְּבָרִים אַחֲרֵים קָרוּ.

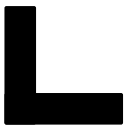
נִגְמַלְתִּי מִשִּׁיגְרִיּוֹת
וְחִזַּרְתִּי לְשֹׁחַק בְּדוֹרְגָל

הַחֲלוּמוֹת צְלוּלִים
אֲנִי פְחוֹת עֲצוּב

יֵשׁ לִי עֵינַיִם
לְרֵאוֹת בְּבִקְרָה בִּקְרָה
יֵשׁ לִי עֵינַיִם
לְרֵאוֹת יָפִי
יֵשׁ

בועות

מיטב המילים במרע סדרן

ב	א	מ	ש	פ	י	נ	ג	ר	ב	נ	י	י	ו	ה	י	א	מ	ד
י	ה	י	ל	ר	ו	ו	י	ה	א	ח	ש	ל	י	נ	ו	ח	ו	ו
ל	ת	ע	ו	י	ק	י	ר	ב	נ	מ	ש	ה	ב	ת	י	ב	צ	ר
ב	י	ד	מ	ס	ק	ר	פ	ו	נ	ה	ע	י	ז	י	מ	ט	ר	י
י	כ	נ	י	ק	מ	א	ו	ר	צ	ב	ר	י	ס	ט	ו	ל	ט	ת
ב	מ	ג	ח	ע	ד	י	ל	י	ב	נ	ה	ל	ו	ג	ר	ג	ו	ו
ת	ו	ו	ת	ו	ר	י	כ	ל	כ	ל	ת	ח	ו	פ	ש	ר	ה	י
ג	ל	א	ו	ג	י	ה	א	א	ו	ר	י	פ	ר	צ	ו	פ	ד	ס
ר	ש	נ	כ	י	ה	א	ד	מ	ל	א	ע	ץ	ו	ל	א	ג	ר	מ
ב	פ	מ	ה	ו	ה	מ	א	ו	ד	ק	ג	ו	י	ע	נ	ת	ח	נ
ט	ו	ס	ט	ט	ע	י	מ	א	ח	י	ל	א	י	ד	ת	י	ב	ן
ס	ה	י	נ	ה	ב	י	ר	ו	ח	ל	ע	י	ד	נ	נ	ב	נ	י
י	ש	מ	ר	ו	י	ל	ט	פ	ו	י	ד	ו	י	ו	ז	ו	י	נ
ט	נ	נ	ה	ר	י	ש	ל	מ	ו	ק	מ	ש	מ	נ	כ	ו	נ	א
ב	מ	ט	ו	ט	ה	מ	מ	כ	א	ל	א	ת	ה	י	ה	נ	ח	ת
פ	ר	ו	ת	י	י	מ	מ	מ	ש	מ	י	ט	ל	נ	ס	י	מ	א
ו	י	ב	ר	ו	ד	פ	ש	מ	נ	מ	ר	ק	א	ל	ל	ה	ה	ע
ס	מ	א	ל	י	א	ל	י	ה	ו	ב	י	ב	י	נ	ת	נ	י	ה
נ	א	ח	מ	ו	ט	ל	ב	ר	י	ו	ס	פ	י	ר	ש	ל	ט	מ

1. מחבר הספר השמרטף מדבר על עצמו
2. עורכת האנתולוגייה כן!
3. מחברת הספר לאהבה היו תוכניות אחרות
4. מחברת הספר הפרעות זמניות בבדידות
5. מחברת הספר סביב הבית כבר אין חיות בר
6. מוציא לאור כתב העת מעלה
7. מחברת הספר חלון מילוט
8. מחברת הספר קשר מות
9. מחברת הספר אוטו
10. מחברת הספר על סף הבית
11. מחברת הספר אבן על אבן
12. מחברת הספר שם קשה לילד קטן
13. מחבר הספר נספח צבאי
14. מחבר הספר כמה שהיא איילה
15. מחבר הספר אלה שרה איתי
16. מחברת הספר אפיטפיים
17. מחבר הספר למתוח את עורקי הבוקר
18. מחבר הספר נקודת זכות לרווקים
19. מחבר הספר אל המעיין

של מי השורה הזאת בכלל?

1. "אני נזהרת מדברים נופלים. / מאש. מרוח. משירים."
2. "איפה קדום והיכן עמרה השתוממנו / על ספסל בנגן צבירי, רצוף משפחות, / ילדים וכלבים."
3. "זה אני, אמרתי. הנה התהו ובהו / הנה החשוף. הנה התהום. שלום."
4. "ולא היה לי דבר על הארץ: / לא אדני, / לא עיר בה לקום, מחדש, לתחיה / לא חלומי של ילד."
5. "האיש שאהבתי היה ממשי. / היה לו עור חלק. / היה מאחר מדי / לאחז בראשי."
6. "אני תקווה האשה שהייתי / ואולי תקונו של נשים רבות. / אחרי אני רוצה לנוח."
7. "אני מקנא בו: / הוא שומע קולות שאינם / באים אלי אף בחלום."
8. "קבלתי מכתבכם ובו ענה ענה."
9. "אבל ההיסטוריה נחתה בכל זאת / על גבם, / נחתה כמו נגיחה, כמו נחירה,"
10. "אני רוצה שתתנו לי להשלים משפט / אל תסבירו לי שום דבר"

תשובות

מיטב המילים במרע סדרן

1. מיכאל קליין
2. דורית ויסמן
3. ענת חן
4. סוף בטיסט
5. גלעד מאירי
6. מקום לשירה
7. הדר חבני
8. עדי ליבנה לוגר
9. עדן ג'ואן מ. סימן-טוב
10. יעל חורי כהן
11. מאיה ויינברג
12. מיטל נסים
13. מאור צברי
14. הלל אקרמן
15. אורי פרץ
16. חמוטל בר-יוסף
17. יקיר בן משה
18. שלומי חתוכה
19. אמיר מנשהוף

של מי השורה הזאת בכלל?

1. תרצה אתר, שיר הנשמרת
2. עמיחי חסון, ולא ידענו מה לעשות בנוף
3. צור גואטה, חושך על-פני תהום
4. חדוה הרכבי, כששקעה המוסיקה
5. אפרת מישורי, האיש שאהבתי
6. סיון הר-שפי, גלגול אחרון
7. ט. כרמי, הפנקס פתוח
8. אבות ישורון, שלושים עמוד
9. טלי לטוביץקי, ניאון
10. תהילה חכימי, תנו לי יום אחד

שורות שורות שורות

